

JEUGDHERINNERINGEN I.

DE IJSPUT EN OMGEVING.

Tussen de H. Hartkerk en de Nieuwpoortse Steenweg, waar je nu een brede straat met een dubbele huizenrij vindt, lag 60 jaar geleden een open verwaarloosd terrein : de ijspuit ("dien iespit"), zo genoemd naar de herberg die op de hoek van de Nieuwpoortse Steenweg stond, ongeveer op de plaats van de huidige confectiezaak "Het Molentje".

Hoe onkenkelijk is dat stukje wereld uit mijn jeugd veranderd ! Door "den iespit" (een oase voor straatjongens) liep een aarden weg, nu gepromoveerd tot H. Hartlaan. Aan weerszijden van die weg, en ook van de onvoltooide kerk, lag een diepte, links (d.w.z. oostwaarts) tot tegen de muur van wijlen het Wezengesticht (nu de St.-Jozefskliniek), rechts tot tegen de achterkant van de lage huisjes uit de Steenbakkersstraat. De grond was er inderdaad (zoals tussen de Steenbakkers- en de Metselaarsstraat) uitgestoken geweest voor de steenbakkerij van O. Montangie. (Weet iemand waar die steenoven stond ?).

In die putten van "den iespit" werd er allerlei rommel gegooid, groeide er riet en welig onkruid en stond er ook water dat 's winters vaak toevroor. Mij werd verteld dat sommige mensen (slagers ?) er ijs gingen kappen en een pint dronken in de herberg die daarom "In de IJspuit" gedoopt werd. Een uitleg die niet overtuigt want een herberg krijgt toch direct zijn naam. Men ging er binnen langs een "trapje", aan de Nieuwpoortse steenweg. Naar oude gewoonte was de vloer in de gelagkamer met fijn zand bestrooid.

Door "den iespit" ben ik van 1913 tot 1919 naar school gelopen bij de Zusters Jozefienen in de Steenbakkersstraat (in de betalende afdeling !). "Soeur Adeline", alias Celine Sabbe uit St.-Eloois-Winkel (1882-1975), een kranige en quasi legendarische figuur, heeft er mijn generatie leren lezen met een simpel melodietje: a,e,i,o,u... ba,be,bo,bu,bis. Voor de solfègekenners klonk het aldus : do do re mi / do si do la sol / sol fa mi re do / la mi fa re do ... De uitspraak van de vocalen was niet helemaal orthodox want e werd uitgesproken als in het Oostends mes, i als in Oostends dik, o als in Oostends dom, u als in Oost. tunne. Dat dierbare a,e,i,o,u uit mijn eerste leertijd is onuitroeibaar mij bijgebleven. Een halve eeuw later kreeg het enorme prestige toen ik, verrast, dat rijtje vocalen terugvond in de vijf eeuwen oude imperialistische leus van Oostenrijk: Austriae Est Imperare Orbi Universo of, bescheidenweg : het komt Oostenrijk toe over de hele wereld te heersen. (Voor een variante daarvan en de Duitse versie : zie van Dale !).

Aan de noordkant van de Zustersschool (de niet-betalende afdeling !) waar nu de Schildersstraat loopt, vloeide (?) toen de smerige Catharinakreek. Als ik me niet vergis werd ze pas ca 1960 overweldigd toen de oude Aloysiusschool van de Jozefienen uitgebreid werd en vervangen door de huidige St.-Lutgardisschool. Die beruchte Catharinakreek, die open en bloot uit de (latere) Catharinapolderstraat kwam aanstinken en onder de Steenbakkersstraat dook, sukkelde oostwaarts achter de kerk en het Wezengesticht en verdween ondergronds.

Daar lag vanouds een moerassig gebied waar in 1956, bij graafwerken, een heel oude boot gevonden werd (zie A. Ameryckx, De boot van Oostende, Biekerf, jg 57, nr 5, p. 135-138).

Tussen de kreek en de Torhoutse Steenweg trof je daar de Hanegang en de Arbeidersgang aan, twee stegen met één rij woningen(?) die van de stank overeind bleven. Daar huisde een vies volkje dat wij zoveel mogelijk vermeden. De aanleg van het Mac Leodplein en omgeving heeft die kankerplek zonder littekens verwijderd.

Graag vermeld ik nog het druk beklante snoepwinkeltje bij onze school op de strategische hoek van de Timmerman- en de Steenbakkersstraat. Dat moet Celientje geweest zijn, ook door O. Vilain aangestipt in "Spekkewinkeltjes" (Langs de Oostendse Kateien, p. 37). Als we genoeg "duitjes" hadden gingen we er "rekker", "riekoerde", "mulemakers", "pekkoek" of "kaliesjoet" (kalissiehout) kopen.

Mijn weg naar school liep natuurlijk langs het, in mijn ogen, geweldige kerkgebouw dat vierkant, zonder torens, de "ijspit" domineerde. Halfweg tussen de Nieuwpoortse Steenweg en de kerk kwam ik altijd een groot monster tegen waarvan ik pas onlangs de betekenis kon achterhalen. Het gevaarte was een rudimentaire kalkmolen naast een berg materiaal voor het pleisteren van de kerk. De verworpen rommel behoorde toe aan de aannemer H. Smis die door de oorlog de bouw van de kerk, begonnen in februari 1914 (zie de gedenksteen bij de middelste kerkportaal) had moeten stopzetten. Pikant detail: de Duitsers (zo heb ik later vernomen) lieten de stellingen van Smis uit de kerk halen om ze aan het verzopen IJzerfront te gebruiken.

Het duurde nog jaren na de wapenstilstand voordat de kerk voltooid werd. Het Lege mysterieuze gebouw (niet gewijd maar streng verboden !) lokte ons en met een bendje zijn we eens binnengedrongen om er een lei (waarmee we toen studeerden !) te stelen.

In "den iespit" heb ik veel geravot, "katsjeduuk" of gendarms en dief gespeeld, in het water geknoeid, vuurtje gestookt... Maar een aantrekkelijker speelterrein was "de velodrom", aan de noordkant van de Nieuwpoortse Steenweg. Daarover meer in een volgende bijdrage.

B. Billiet

BOUWKUNDIG ERFGOED.

De uitgeverij Kluwer publiceert deze maand een nieuw werk onder de titel : "Het Bouwkundig erfgoed".

Het werk omvat twee belangrijke delen :

1. Een Europees cultureel patrimonium. Daarin komen o.a. voor : Het handvest van Venetië. Typologische classificatie. De klassieke factoren van verval. Het vernielend werk van de natuur. De vernielende acties van de mens, ...
2. Het behoud van het bouwkundig erfgoed : De vernielingen stopzetten, Wat beschermen ? De grond- en immobiliën-speculatie beteugelen. Geen willekeurige urbanisatie. Een politiek van geïntegreerde instandhouding. Prijs : 225 F.